

Ed. **820. Frumvarp til laga**
um almannatryggingar.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

I. KAFLI

Um svið trygginganna, stjórn og skipulag.

1. gr.

Allir íslenzkir ríkisborgarar, sem dveljast hér á landi, skulu tryggðir samkvæmt lögum þessum og njóta réttinda þeirra, er greinir í II. og III. kafla laganna, eftir því sem við á um hvern og einn, og bera skyldur samkvæmt IV. og V. kafla.

Um íslenska ríkisborgara, sem dveljast erlendis, fer eftir ákvæðum 106. gr. laganna.

2. gr.

Stofnun sú, sem annast almannatryggingarnar, nefnist Tryggingastofnun ríkisins (hér eftir nefnd Tryggingastofnunin), og á hún heimili og varnarþing í Reykjavík.

Skal skipta henni í deildir eftir því, sem hagkvæmt þykir, en deildirnar hafa þó allar sameiginlegan fjárhag.

Allar tekjur Tryggingastofnunarinnar renna í allsherjar tryggingasjóð (sbr. IV. kafla), og úr honum greiðast öll gjöld stofnunarinnar.

3. gr.

Ríkisstjórnin hefur yfirumsjón með starfsemi Tryggingastofnunarinnar og setur reglugerðir samkvæmt lögum þessum.

Sá ráðherra, sem fer með heilbrigðismál, skal þó ætíð hafa yfirumsjón með framkvæmd III. kafla laganna.

4. gr.

Ráðherra skipar forstjóra Tryggingastofnunarinnar. Hann skipar og, að fengnum tillögum forstjóra, tryggingayfirlækni, deildarstjóra og sérstakan tryggingafræðing, ef forstjóri eða deildarstjórar eru það ekki.

Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum tryggingaráðs, laun þeirra starfsmanna, er taldir eru í 1. mgr. þessarar gr., svo og annarra fastra starfsmanna stofnunarinnar, þar til launin verða ákveðin í launalögum.

5. gr.

Forstjóri stjórnar stofnuninni í samræmi við lög, reglugerðir og erindisbréf, er honum verður sett. Hann afgreiðir mál í samráði við hlutaðeigandi deildarstjóra eða felur þeim afgreiðslu ákveðinna mála, en ber sjálfur ábyrgð á ákvörðunum og úrskurðum.

Forstjóri getur falið sama deildarstjóra forstöðu fleiri en einnar deildar.

6. gr.

Skipað skal 8 manna tryggingaráð á eftirfarandi hátt:

Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu 4 menn og jafnmarga til vara. Ráðherra skipar 3 menn, einn eftir sameiginlegri tilnefningu stjórnar Læknafélags Íslands og Læknafélags Reykjavíkur, annan eftir tilnefningu læknadeildar háskólans, og skulu þeir báðir vera læknisfróðir. Hinn þriðja skipar ráðherra án tilnefningar, og er hann formaður ráðsins. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Landlæknir er sjálfkjörinn í ráðið.

Ef stjórnir læknafélaganna eða læknadeildar háskólans láta undir höfuð leggja að tilnefna mann af sinni hálfu samkvæmt 1. mgr., skipar ráðherra án tilnefningar læknisfróða menn til að taka sæti í ráðinu svo og varamenn þeirra.

Kjörtímabil tryggingaráðs er fjögur ár.

7. gr.

Tryggingaráð starfar í tveimur deildum. Fjallar önnur þeirra um heilsugæzlumál samkv. III. kafla og læknisfræðileg atriði trygginganna að öðru leyti, en hin deildin um öll önnur mál stofnunarinnar. Þó skal tryggingaráð starfa óskipt að samningu fjárhagsáætlunar og fjalla um heildarsamninga við lækna, sjúkrahús og heilsuverndarstöðvar.

Í heilsugæzludeild tryggingaráðs skulu vera þeir þrír menn læknisfróðir, sem sæti eiga í ráðinu skv. ákvæðum 6. gr., enn fremur einn maður, er hinir fimm velja úr hópi sínum, svo og formaður ráðsins, sem einnig stjórnar fundum heilsugæzludeildar.

Tryggingaráði er skylt að hafa eftirlit með því, að Tryggingastofnunin starfi í samræmi við lög og reglugerðir.

Ef ágreiningur ris um bætur samkvæmt II. kafla eða hlunnindi samkv. III. kafla, leggur tryggingaráð úrskurð á þau mál. Skal ráðið taka þau fyrir og að jafnaði kveða upp úrskurð innan mánaðar, frá því það fékk málið til meðferðar.

Nú sættir aðili sig ekki við úrskurð tryggingaráðs, og má þá skjóta málinu til dómstólanna.

8. gr.

Vinnuveitendafélag Íslands og Alþýðusamband Íslands skipa hvort um sig einn mann, sem hefur rétt til að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur, þegar skipt er í áhættuflokka og ákveðin iðgjöld atvinnurekenda til slysatrygginga skv. 113. gr. Skal Tryggingastofnuninni skylt að láta þeim í té allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru vegna þessa starfs.

9. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um störf og skyldur tryggingaráðs og ákveður þóknun ráðsmanna.

10. gr.

Skipta skal öllu landinu í tryggingaumdæmi, eftir því sem hagkvæmt þykir. Tryggingastofnunin hefur skrifstofu í hverju umdæmi, en umboðsmenn eftir því, sem þörf krefur. Við skiptingu í umdæmi skal, eftir því sem fært þykir, höfð hliðsjón af skiptingu landsins í læknishéruð.

Í hverju tryggingaumdæmi skal starfa fimm manna trygginganefnd. Skulu fjórir nefndarmanna kosnir hlutfallskosningu af sveitarstjórnnum umdæmisins á sameiginlegum fundi, er halda skal eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Hinn fimmta skipar félagsmálaráðherra að fenginni tillögu Tryggingastofnunarinnar, og er hann formaður.

Kjósa skal og skipa jafnmarga varamenn. Kjörtímabil trygginganefnda er hið sama og sveitarstjórna. Ef sveitarfélagi er skipt milli tveggja eða fleiri tryggingaumdæma, tekur sveitarstjórn þess þátt í kosningu trygginganefndar í því umdæmi, þar sem flestir af íbúum sveitarfélagsins eiga heima.

Hlutverk trygginganefnda er að fylgjast með rekstri trygginganna í umdæminu, gera tillögur um framkvæmd þeirra, gæta hagsmuna hinna tryggðu og benda á atriði, er mættu verða til sparnaðar í rekstri trygginganna.

Á fundi sveitarstjórna, sem haldinn er skv. 3. mgr., skal ákveða þóknun hinna kjörnu nefndarmanna, og greiðist hún ásamt kostnaði við störf þeirra af hlutaðeigandi sveitarfélögum eftir reglum, er fundurinn setur. Þóknun til formanns greiðir Tryggingastofnunin.

Tryggingaráð setur nefndum þessum nánari starfsreglur.

11. gr.

Tryggingaráð boðar í samráði við ráðherra til fulltrúaþings eigi sjaldnar en á þriggja ára fresti. Skal þing þetta fjalla um tryggingamál, framkvæmd tryggingalaganna, tillögur til breytinga á þeim og annað, sem snertir verksvið trygginganna.

Eftirtöldum aðilum skal boðið að senda á þingið einn fulltrúa hverjum:

Trygginganefndum, sbr. 10. gr., Alþýðusambandi Íslands, Vinnuveitendafélagi Íslands, Búnaðarfélagi Íslands, Kvenréttindafélagi Íslands og Læknafélagi Íslands.

12. gr.

Reikningar Tryggingastofnunarinnar skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar annarra ríkisstofnana.

Tryggingastofnunin skal gefa út árbók með sem gleggstum upplýsingum um alla starfsemi stofnunarinnar. Skal leggja sérstaka áherzlu á að safna tölulegum upplýsingum og vinna úr þeim um allt það, sem sérstaklega getur haft áhrif á hag trygginganna í framtíðinni, og láta gera tryggingafræðilegar áætlanir nokkur ár fram í tímann.

II. KAFLI

Bætur greiddar í peningum.

1. Elli- og örorkulífeyrir.

13. gr.

Rétt til ellilífeyris eiga allir íslenskir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, sem orðnir eru fullra 67 ára 1. jan. 1947, svo og allir þeir, er síðar ná þeim aldri, og öðlast þeir þá réttinn frá næstu mánaðamótum eftir að aldrinum er náð, enda sé að öðru leyti fullnægt skilyrðum laganna.

Þeir, sem við gildistöku laga þessara njóta lífeyris eða eftirlauna af opinberu fé eða úr opinberum sjóðum, er sé að minnsta kosti jafnmikill og lífeyrir samkv. 15. gr., eiga ekki rétt á ellilífeyri. Ef ellilífeyrir eða eftirlaun ná eigi þeirri fjárhæð, á hlutaðeigandi rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði það, sem á vantar, enda hafi hann náð tilskildum aldri.

14. gr.

Skipta skal landinu í tvö verðlagssvæði. Til fyrsta verðlagssvæðis teljast kaupstaðir og kauptún með 2000 íbúum eða fleiri, til annars verðlagssvæðis allir aðrir staðir á landinu. Þó er heimilt að færa kaupstaði eða kauptún milli verðlagssvæða, ef óskir koma fram um það frá hlutaðeigandi sveitarstjórn og rannsókn á framfærslukostnaði á þeim stað réttlætir tilfærsluna.

15. gr.

Árlegur ellilífeyrir er sem hér segir:

	1. verðlagssv. kr.	2. verðlagssv. kr.
Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri	1920.00	1440.00
Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri ..	1200.00	900.00

Sömu fjárhæð og hjónum skv. þessari gr. skal greiða konu og karlmanni, þótt ógift séu, ef þau búa saman og hafa sameiginlegt heimilishald.

16. gr.

Sé greiðslum ellilífeyris frestað, hækkar árslífeyrir hins tryggða sem hér segir:

68 ára gamall maður fær 5% í viðbót	
69 — — — — 10% - —	
70 — — — — 15% - —	
71 — — — — 20% - —	
72 — — — — 25% - —	
73 — — — — 30% - —	
74 — — — — 35% - —	
75 — eða eldri — 40% - —	

Þeir, sem við gildistöku laganna eru eldri en 67 ára og taka lífeyri þegar í stað, hljóta lífeyri samkvæmt 15. gr. án hækkunar þeirrar, er um ræðir í 1. mgr. hér á undan. Ef þeir hins vegar fresta lífeyristöku, fá þeir 5% í viðbót fyrir hvert heilt ár, sem líður án þess þeir taki lífeyrinn.

17. gr.

Ef ellilífeyrisþegi þarfnast sérstakrar umönnunar sökum sjúkleika eða ellilasleika og getur því eigi komið af með þann lífeyri, sem ákveðinn er í 15. og 16. gr., getur Tryggingastofnunin hækkað lífeyri hans, samkvæmt umsókn, um allt að 40 af hundraði eða séð honum fyrir vist á elliheimili. Skal Tryggingastofnunin vinna að því, að komið verði upp hæfilegum fjölda elliheimila, sbr. 101. og 104. gr.

18. gr.

Örorkulífeyrir er jafnhár ellilífeyri, sbr. 15. gr., og greiðist samkvæmt sömu reglum, eftir því sem við getur átt.

Rétt til örorkulífeyris eiga þeir menn á aldrinum 16—67 ára, sem eru varanlegir öryrkjar á svo háu stigi, að þeir teljast ekki færir um að vinna sér inn $\frac{1}{4}$ þess, er andlega og líkamlega heilir menn eru vanir að vinna sér inn í því sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkkunnáttu og sanngjarn er að ætlast til af þeim með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa.

19. gr.

Tryggingayfirlæknir úrskurðar örorkustig þeirra, sem sækja um örorkulífeyri. Slíkum úrskurðum má áfrýja til heilsugæzludeildar tryggingaráðs, sbr. 7. gr.

Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta örorku þeirra, sem fengið hafa örorkulífeyri, ef líkur þykja til, að þeir séu eigi leugur öryrkjar, sbr. 2. mgr. 18. gr.

2. Barnalífeyrir og fjölskyldubætur.

20. gr.

Árlegur barnalífeyrir er sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 800.00
— 2. —	— 600.00

og er hann greiddur í þeim tilvikum, sem um getur í 21.—29. gr.

21. gr.

Ellilífeyrisþegi, sem hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn, á rétt til að fá greiddan með þeim barnalífeyri, unz þau eru fullra 16 ára. Barnalífeyrir er þó því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri lífeyrisþega a. m. k. fimm ár, áður en hann fékk rétt til ellilífeyris.

Ef hjón eiga hvort um sig rétt til ellilífeyris eða elli- og örorkulífeyris, fá þau þó aðeins greiddan einfaldan barnalífeyri.

Ef maki ellilífeyrisþega er vinnufær og hefur verulegar tekjur, er barnalífeyrir ekki greiddur. Þó er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða slíkan lífeyri að nokkru eða öllu leyti, ef sérstaklega stendur á.

22. gr.

Hver sá, sem fær greiddan örorkulífeyri samkvæmt 18. gr. og hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, á rétt á að fá greiddan með þeim barnalífeyri eftir sömu reglum og segir í 21. gr. um ellilífeyrisþega. Tryggingastofnunin getur þó greitt lífeyri með kjörbarni, sem skemur hefur verið á framfæri lífeyrisþega en 5 ár, ef sýnt þykir, að taka þess standi ekki í neinu sambandi við væntanlegar bætur.

Ákvæði 2. og 3. mgr. 21. gr. gilda einnig um lífeyrisgreiðslur samkvæmt þessari grein.

23. gr.

Ekkja, sem við lát manns síns hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn, á rétt á að fá greiddan barnalífeyri samkvæmt ákvæðum 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára. Lífeyrir er því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri hins látna a. m. k. fimm ár áður en hann lézt. Þó getur Tryggingastofnunin stýtt þennan frest.

Ef ekkja giftist, á hún rétt á að fá greiddan barnalífeyri í 3 ár, þó aldrei hærri upphæð en hún hefði fengið, ef hún hefði eigi gifzt aftur.

Að öðru leyti fellur barnalífeyrir niður, er ekkja giftist aftur, og eftir atvikum einnig, ef hún býr með karlmanni án þess að vera gift honum.

Tryggingaráði er heimilt að greiða ekkli allt að hálfum barnalífeyri, ef fyrir-sjáanlegt er, að tekjur hans hrökkva ekki til að sjá fjölskyldunni farborða.

24. gr.

Öll börn yngri en 16 ára, sem misst hafa báða foreldra sína og hafa enga aðra fyrirvinnu, eiga rétt á því, að með þeim sé greiddur barnalífeyrir samkvæmt 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára.

Tryggingaráð getur hækkað lífeyri samkv. þessari gr. um allt að 50%, ef sérstaklega stendur á.

25. gr.

Nú hefur kona búið ógift með karlmanni a. m. k. 2 ár samfleytt og eignast með honum börn. Á hún þá, ef maðurinn fellur frá, rétt til barnalífeyris með þeim samkv. 20. gr., sbr. 23. gr.

Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sameiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða.

26. gr.

Nú hefur eiginmaður hlaupizt brott frá konu sinni, án þess að tryggja henni og börnum þeirra nægilegan framfærslueyri, og ekki er kunnugt um að 6 mánuðum liðnum frá því er hann fór að heiman, hvort hann er á lífi, og skal þá greiða lífeyri með börnunum eins og um ekkju væri að ræða, en þó má lækka bæturnar með Eliðsjón af fjárhag konunnar.

Þegar bætur hafa verið greiddar samkvæmt 1. mgr., getur Tryggingastofnunin krafizt þess, að eiginmaður endurgreiði þær, þegar til hans næst. Innheimta má slíka kröfu á sama hátt og iðgjöld samkvæmt 117. gr., ef Tryggingastofnunin óskar þess.

27. gr.

27. gr. hljóðar svo:

Mæður, sem fá úrskurð yfirvalds um barnalífeyri með óskilgetnum börnum sínum, geta snúið sér til Tryggingastofnunarinnar með úrskurðinn og fengið lífeyrinn greiddan þar.

Þegar Tryggingastofnunin greiðir barnalífeyri samkv. 1. mgr., á hún endurkröfurétt á hendur föðurnum, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir ákvæðum 117. gr.

Verði vanskil af hálfu föðurins, skal innheimta kröfuna hjá dvalarsveit móðurinnar eða þess, er framfærslu barnsins annast í hennar stað, nema Tryggingastofnunin kjósi heldur að innheimta hana beint frá framfærslusveit föðurins, og telst fjárhæðin framfærslustyrkur veittur honum. Um rétt dvalarsveitar á hendur framfærslusveit og framfærslusveitar á hendur barnsföður fer samkvæmt ákvæðum framfærslulaga.

Nú deyr faðir óskilgetins barns, áður en barnið hefur náð 16 ára aldri, og greiðir þá Tryggingastofnunin barnalífeyri engu að síður, en getur þá jafnframt gert kröfu í dánarbú hins látna samkv. reglum 25. gr. 1. nr. 46 27. júní 1921.

28. gr.

Reglur 27. gr. skulu gilda eftir því, sem við getur átt, um greiðslu barnalífeyris, er fráskildar konur fá úrskurðaðan með börnum sínum.

29. gr.

Nú hefur kvæntur maður verið dæmdur til fangelsisvistar eða úrskurðaður á drykkjumannahæli eða aðra hliðstæða stofnun, og getur Tryggingastofnunin þá greitt barnalífeyri samkv. ákvæðum 26. gr., eftir því sem þau geta átt við.

30. gr.

Árlegar fjölskyldubætur eru sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 400.00
- 2. —————	— 300.00

og eru þær greiddar eftir reglum 31.—33. gr. með hverju barni undir 16 ára aldri, sem er umfram 3 í fjölskyldu.

31. gr.

Fjölskylda telst hér foreldrar og börn þeirra innan 16 ára aldurs, þar með talin stjúpborn og kjörborn. Undantekin eru börn, sem ekki eru á framfæri foreldranna.

Ef barn er í fóstri, getur Tryggingastofnunin greitt fósturforeldrum bæturnar, ef fullvist er, að barnið sé í raun rétttri á framfæri þeirra, sbr. 3. mgr. 58. gr.

32. gr.

Fjölskyldubætur skulu greiddar foreldrum barnanna, ef þeir eru á lífi og sjá um uppeldi þeirra. Þó getur Tryggingastofnunin greitt þær öðrum aðila, ef hún

telur, að bætunarn komi börnunum að betri notum með þeim hætti, sbr. 33. gr.

Fjölskyldubætur eru ekki greiddar vegna barna, sem barnalífeyrir er greiddur með samkv. 20.—29. gr. eða greitt er með af öðrum sem því svarar samkv. úrskurði.

33. gr.

Barnalífeyri eða fjölskyldubætur, sem greitt er samkv. 20.—32 gr., skal eingöngu nota til framfærslu eða menntunar börnum þeim, sem hlut eiga að máli. Tryggingastofnunin getur neitað að greiða bætur eða hætt að greiða þær, nema fulltryggt sé, að þær verði notaðar eða hafi verið notaðar í þessu skyni. Skal Tryggingastofnunin hafa um þetta samvinnu við barnaverndarnefndir og aðra aðila, sem eiga að hafa eftirlit með uppeldi barna og framfærslu, og getur hún ákveðið að greiða þessum aðilum bætunarn, en þeir sjái síðar um, að þær komi börnunum að sem bestum notum.

3. Bætur til mæðra, ekkna o. fl.

34. gr.

Við hverja barnsfæðingu á móðirin rétt á að fá greiddar kr. 80.00, hvort sem hún stundar vinnu utan heimilis eða ekki.

Mæðrum, sem stunda atvinnu utan heimilis, skal greiða fæðingarstyrk kr. 140.00 mánaðarlega í allt að þrjá mánuði samtals fyrir og eftir fæðingu, enda leggi þær niður vinnu og sé ekki greitt kaup fyrir þennan tíma. Gift kona fær því aðeins greiddar bætur samkvæmt þessari málsgrein, að maður hennar geti ekki séð heimilinu farborða.

Nú greiðir atvinnurekandi kaup, sem er lægra en fæðingarstyrkur samkv. framansögðu, og skal þá Tryggingastofnunin greiða fæðingarstyrk, þó aldrei hærrí en svo, að hann að viðbættu kaupi nemi meiru en kr. 175.00 á mánuði.

Greiða skal fæðingarstyrk frá þeim tíma, sem kona leggur fram læknisvottorð um, að hún muni sennilega ala barn innan 6 vikna, og allt til þess er 6 vikur eru frá barnsburði, sbr. þó 2. mgr. Fæðingarstyrkur er því aðeins greiddur, að móðirin hlíti þeim reglum, sem settar kunna að verða um lækniseftirlit um meðgöngutímann.

Mæður, sem ekki stunda atvinnu utan heimilis síns, fá auk þeirra kr. 80.00, sem um ræðir í 1. mgr., greiddar kr. 120.00 upp í kostnað þann, sem fæðingin hefur í för með sér.

35. gr.

Hver sú kona, sem verður ekkja innan 67 ára aldurs, á rétt á bótum í 3 mánuði eftir lát eiginmanns hennar, kr. 200.00 mánaðarlega. Ef ekkjan hefur börn yngri en 16 ára á framfæri sínu, á hún enn fremur rétt á bótum í 9 mánuði í viðbót, kr. 150.00 mánaðarlega.

36. gr.

Auk bóta samkvæmt 35. gr. á hver sú kona, sem verður ekkja eða hættir að taka barnalífeyri samkvæmt 23. gr. eftir að hún er orðin fullra 50 ára, rétt á árlegum lífeyri, allt að sömu fjárhæð og greiða ber ekkju samkvæmt 2. másl. 1. tölul. 57. gr., og ákveður tryggingaráð fjárhæðina með hliðsjón af fjárhagsástæðum ekkjunnar og verðlagssvæðum. Sama rétt á ógift móðir, ef hún er orðin 50 ára, þegar hún hættir að taka barnalífeyri.

37. gr.

Nú hefur kona búíð með karlmanni í a. m. k. 2 ár og alið honum barn, eða búíð með honum samfleytt í 5 ár. Á hún þá sama rétt til bóta og ekkja skv. 35. og 36. gr., ef maðurinn fellur frá.

Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sameiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna, eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða.

Sömu reglur gilda um giftar konur, sem eiginmaður hefur hlaupizt frá, ef þær hafa á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára. Fer um endurkröfurétt á hendur mannum eftir reglum 2. mgr. 26. gr.

Bætur samkv. þessari grein getur Tryggingastofnunin lækkað eða fellt niður með hliðsjón af fjárhag konunnar.

38. gr.

Tryggingastofnunin getur veitt bætur eiginkonu ellilífeyris- og örorkulífeyrisþega, enda þótt hún sé ekki fullra 67 ára eða sjálf öryrki, sbr. 18. gr.

Slíkar bætur skulu vera:

Á 1. verðlagssvæði allt að ..... kr. 720.00 á ári
Á 2. verðlagssvæði allt að ..... kr. 540.00 á ári

Bætur þessar eru því aðeins veittar, að Tryggingastofnunin telji þess þörf, að undangenginni rannsókn á fjárhag umsækjanda.

Ef maður kvænist fullra 60 ára eða eldri, getur eiginkona hans eigi fengið bætur samkvæmt þessari grein. Sama máli gegnir um konu örorkulífeyrisþega, sem kvænzt hefur eftir að hann varð öryrki eða eftir að ljóst var, að orsakir örorkunnar voru tilkominar.

4. Sjúkrabætur.

39. gr.

Þeim, sem stunda vinnu í annarra þjónustu eða stunda eða reka sjálfstæða atvinnu, skulu greiddar sjúkrabætur samkvæmt eftirfarandi reglum.

Sjúkrabætur eru greiddar konum og körlum á aldrinum 16—67 ára, sem verða fyrir tekjumissi vegna veikinda, ef vinnugeta þeirra er svo skert, að hlutaðeigandi geti eigi unnið sér inn sem svarar a. m. k. $\frac{1}{4}$ meira en bótaupphæðum laganna nemur við þau störf, sem hann er vanur að stunda, eða við aðra vinnu, er honum kann að vera vísað á og telja verður við hans hæfi.

Það telst tekjumissir, þó að maður haldi kaupum sínum, ef hann verður að greiða staðgöngumanni sínum kaup, en greiði hann honum ekki allt kaup sitt, getur Tryggingastofnunin lækkað bæturnar eða fellt þær niður með öllu.

40. gr.

Sjúkrabætur skulu vera:

Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis eða er atvinnulaus ..... kr. 7.50 á dag
Fyrir aðra ..... — 5.00 —

Giftar konur fá því aðeins greiddar sjúkrabætur, að þær færi sönnur á, að maður þeirra geti ekki séð þeim farborða.

Þegar sjúkrabætur eru greiddar, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta samkv. 30.—32. gr. einnig greitt með þremur fyrstu börnunum í hverri fjölskyldu, sbr. 1. mgr. 31. gr.

Sjúkrabætur mega aldrei fara fram úr $\frac{3}{4}$ þess, sem hinn sjúki hefur misst í af tekjum sínum vegna sjúkdómsins.

41. gr.

Sjúkrabætur eru ekki greiddar, ef sjúkdómurinn stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfilyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vitaverðu hirðuleysi eða gáleysi.

Ef farsóttir ganga, svo sem mislingar, influensa, skarlatssótt o. fl., fellur niður greiðsla sjúkrabóta vegna slíkra sjúkdóma, nema tryggingaráð heimili greiðsluna hverju sinni.

42. gr.

Í kaupstöðum og kauptúnum, þar sem lækna starfa, skal greiða sjúkrabætur sem hér segir:

- a) Þeir, sem starfa í annarra þjónustu, skulu eiga rétt á sjúkrabótum frá og með 8. veikindadegi og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda sé þeim ekki greitt kaup þennan tíma. Tryggingaráði er þó heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef veikindi stafa af slysförum og óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða. Sjúkrabætur eru ekki greiddar, nema hlutaðeigandi hafi verið óvinnufær lengur en 10 daga.

Nú greiðir atvinnurekandi hinum sjúka kaup, sem er lægra en sjúkrabótum nemur, og skal þá einnig greiða sjúkrabætur, þó svo, að þær að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25 af hundraði. Um fasta starfsmenn sjá ákvæði 64. greinar.

- b) Þeir, sem starfa sjálfstætt eða hafa launþega í þjónustu sinni, eiga rétt á bótum frá og með fimmtu sjúkraviku og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda geti þeir sýnt fram á, að tekjur þeirra hafi minnkað verulega vegna veikindanna. Skal tryggingaráð setja nánari reglur um greiðslu sjúkrabóta til slíkra manna með hliðsjón af ákvæðum 2. mgr. 39. gr. Heimilt er tryggingaráði að ákveða að greiða bætur samkvæmt framansögðu frá og með 8. veikindadegi, ef hlutaðeigandi fer í sjúkrahús og atvinnurekstur hans stöðvast.

Sjúkrabætur falla niður þann dag, sem hinn tryggði verður vinnufær, enda þótt hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum.

43. gr.

Utan þeirra staða, sem um ræðir í 44. gr., skulu sömu reglur gilda og þar segir (stafl. a og b), en sjúkrabætur eru því aðeins greiddar, að hinn sjúki liggi í sjúkrahúsi eða hafi verið rúmfastur heima samtals 4. vikur. Hámarkstími sjúkrabóta samkvæmt þessari grein er einnig 26 vikur á einu ári.

Ef sannað er, að hinn veiki hafi orðið að taka mann í þjónustu sína vegna sjúkleikans, getur Tryggingastofnunin greitt honum bætur, þótt hann hafi eigi legið rúmfastur.

44. gr.

Skyllt er þeim, sem sækja um sjúkrabætur, að tilkynna Tryggingastofnuninni veikindi með læknisvottorði, áður en vika er liðin, frá því er sjúkdómurinn olli óvinnuhæfni, ella miðast biðtíminn við þann dag, sem tilkynning barst. Utan þeirra staða, er í 1. málsg. 42. gr. greinir, er þó nægilegt, að tilkynning komi viku áður en biðtími er liðinn. Upphaf biðtímans miðast þá við þann dag, sem lækni er fyrst vitjað eða sjúklingurinn fluttur í sjúkrahús, og fylgi vottorð tveggja valinkunnra manna um, að sjúkralegan hafi verið óslitin.

Þegar veikindi hafa verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rannsaka heilsufar hins tryggða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að fara að ráðum lækni, missir hann rétt til bótanna, meðan svo stendur.

Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfsnámi, sem flýtt gæti bata hans eða búið hann undir nýtt starf.

5. Slysabætur.

45. gr.

Launþegar, sem taldir eru í 46. gr. og slasast við vinnu, eiga rétt til slysabóta samkvæmt því, er segir í 49.—58. gr., svo og vandamenn þeirra.

46. gr.

Launþegi telst samkvæmt lögum þessum hver sá, sem tekur að sér vinnu (þar með talin ákvæðisvinna) gegn endurgjaldi, án þess að vera sjálfur atvinnurekandi.

Skiptir eigi máli, hvort um er að ræða vinnu hjá einstaklingum, einkafyrirtækjum, opinberum fyrirtækjum eða stofnunum, samvinnufyrirtækjum, sem verkamenn eða aðrir starfsmenn stjórna sjálfir eða með öðrum. Skipverjar teljast launþegar, þótt þeir taki aflahlut í stað kaups. Launþegi telst og hver sá, sem tekur að sér vinnu samkvæmt framansögðu eða án endurgjalds í þeim tilgangi að afla sér sérstakrar iðnmenntunar (lærlingar). Í skólum og öðrum stofnunum, þar sem verklegt nám er, teljast nemendur launþegar við það nám samkvæmt lögum þessum.

Undir ákvæði þessarar greinar falla ekki þeir launþegar, sem eingöngu taka vinnu heim til sín eða á vinnustað, sem þeir sjálfir ákveða, eigi heldur þeir, sem taka að sér lausavinnu, en nánari ákvæði um það, hvað telja beri starf á heimili og lausavinnu í þessu sambandi, skulu sett með reglugerð. Þó skal ekki undanskilja þá launþega, er stunda lausavinnu, sem samfara er sérstök áhætta.

Börn atvinnurekanda, yngri en 16 ára, kona hans og foreldrar eða fósturforeldrar eiga ekki rétt til slysabóta, þótt þau vinni í þjónustu hans.

47. gr.

Útgerðarmaður, sem sjálfur er á skipi sínu, á sama rétt á slysabótum og aðrir skipverjar, enda ber honum að greiða iðgjöld fyrir sjálfan sig, sbr. 112. og 113. gr. um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins.

48. gr.

Ef maður slasast eða bíður líftjón við hjörgun eða tilraun til hjörgunar manns í lífsháska, skal hann eða vandamenn hans eiga rétt til slysabóta.

49. gr.

Það er hótaskyldt slys, er tryggður maður slasast eða deyr af slysi við þá vinnu, sem hann er tryggður við.

Til slysa teljast hér atvinnusjúkdómar, svo sem hvers konar fingur- og handarmein, er menn fá við sjómennsku, fiskvinnu, sláturhúsvinnu og aðra þá vinnu, sem sérstaklega er hættuleg að þessu leyti, enda kenni menn meinsins fyrst á meðan þeir stunda vinnuna eða innan þess tíma, að rekja megi orsakir þess til hennar. Ákveða skal í reglugerð, hverja sjúkdóma aðra skuli telja atvinnusjúkdóma.

50. gr.

Tryggingin nær einnig til sendistarfa í þágu atvinnurekstrar og nauðsynlegra ferða til vinnu og frá, enda sé aðeins um að ræða ferðir, sem farnar eru samdægurs milli vinnustaðar og heimilis eða matstaðar.

Trygging sjómanna fyrir slysum nær einnig til þess, er þeir eru í landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfa sig, í erindum, er leiðir beint af starfi þeirra sem sjómanna.

51. gr.

Slysabætur eru, auk sjúkrahjálpar samkvæmt III. kafla, þrenns konar:
Dagpeningar,
Örorkubætur,
Dánarbætur.

52. gr.

Þeim, sem slasast við tryggingarskylda vinnu, skulu greiddir dagpeningar, ef meiðslin valda sjúkleika og vinnutjóni.

Dagpeningar skulu ekki greiddir fyrir fyrstu 7 dagana eftir að hinn slasaði varð óvinnufær, en hafi hann verið óvinnufær lengur en 10 daga, skal greiða þá frá og með 8. degi eftir að slysið varð, þangað til hann verður vinnufær eða úrskurður er felldur um varanlega örorku eða maðurinn deyr, þó ekki lengur en 26 vikur samtals.

Tryggingaráði er heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef

óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða, og líkur eru til, að afstýra megi eða draga úr örorku með lengri bótagreiðslu.

Dagpeningar falla niður þann dag, sem hinn slasaði verður vinnufær, enda þótt hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum.

53. gr.

Dagpeningar eru:

Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis eða er atvinnulaus	kr. 7.50 á dag
Fyrir aðra	— 5.00 —

Þegar dagpeningar eru greiddir, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta, sbr. 30.—32. gr., einnig greitt með þremur fyrstu hörnunum í hverri fjölskyldu.

Bótagreiðslur samkv. 1. og 2. mgr. þessarar gr. skulu aldrei fara fram úr $\frac{3}{4}$ af dagkaupi bótaþega við þá atvinnu, er hann stundaði, þegar slysið varð.

Nú greiðir atvinnurekandi hinum slasaða kaup, sem er lægra en dagpeningum nemur, og skal þá einnig greiða dagpeninga, þó svo, að þeir að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25%. Um fasta starfsmenn sjá 64. gr.

54. gr.

Dagpeningar eru ekki greiddir, ef slysið stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfilyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vitaverðu hirðuleysi eða gáleysi. Sama gildir um örorkubætur skv. 56. gr. og dánarbætur skv. 57. gr.

55. gr.

Þegar slys hefur verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rannsaka heilsufar hins slasaða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að fara að ráðum læknis, missir hann rétt til dagpeninga meðan svo stendur. Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfsnámi, sem flýtt gætu bata hans eða búið hann undir nýtt starf.

56. gr.

Ef slys veldur varanlegri örorku, skal greiða þeim, sem fyrir því varð, örorkulífeyri til dauðadags eða örorkubætur í einu lagi, sbr. þó 54. gr.

Fullur örorkulífeyrir er kr. 1200.00 á ári, og greiðist hann, ef örorkan er 75% eða meiri; ef hún er minni, greiðist sami hundraðshluti af fullum lífeyri og örorkan er metin. Ef örorkutapið er minna en 50%, er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða í einu lagi örorkubætur, sem jafngilda lífeyri hlutaðeiganda, samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur að fengnum tillögum tryggingaráðs.

Nú er örorka metin 50% eða meiri, og skal þá greiða, auk lífeyris samkvæmt 1. mgr., bætur og lífeyri vegna þeirra, sem voru á framfæri bótaþega, þegar slysið bar að höndum, eftir sömu reglum og dánarbætur samkv. 57. gr. Ef örorka er alger og ævilöng, skal greiða fullan lífeyri og bætur, en sé orkutapið minna, lækka upphæðirnar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, og falla niður, ef orkutapið nær ekki 50%. Örorkubætur greiðast ekki, ef orkutapið er metið minna en 15%.

Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta orkutap bótaþega, og eru þá greiðslur til hans ákveðnar samkvæmt niðurstöðu matsins.

57. gr.

Ef slys veldur dauða innan eins árs frá því, er það bar að höndum, skal greiða dánarbætur sem hér segir:

1. Ekkja eða ekill hljóta kr. 3000.00. Ef ekkja eða ekill eru 50 ára eða eldri eða hafa tapað 50% eða meiru af starfsorku sinni, greiðist auk þess lífeyrir til dauðadags, kr. 1200.00 á ári, miðað við 100% örorku eða 67 ára aldur. Lífeyrir lækkar

- um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, eða 6% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem vantar á, að hlutaðeigandi sé 67 ára.
2. Barn yngra en 16 ára fær kr. 800.00 lífeyri á ári til fullnaðs 16 ára aldurs. Ef barnið er munaðarlaust, er tryggingaráði heimilt að hækka bæturnar um allt að 50%.
  3. Barn eldra en 16 ára, sem var á framfæri hins látna vegna örorku, þegar slysið bar að höndum, fær bætur, eigi minni en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. Þó greiðast ekki bætur, ef örorkan er minni en 15%.
  4. Foreldri hlýtur eigi minni bætur en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans.
  5. Systkini hins látna, sem voru á framfæri hans, þegar slysið bar að höndum, hljóta dánarbætur á sama hátt sem börn, sbr. 3. tölulið hér á undan.

58. gr.

Ekkja eða ekill, sem ekki var samvistum við hið látna og ekki á framfæri þess, hlýtur engar dánarbætur.

Kona, sem býr samvistum með manni án þess að vera gift honum, hefur sama rétt til dánarbóta og eiginkona, ef hún hefur fætt honum barn, er þunguð af hans völdum eða þau hafa verið samvistum samfleytt í 18 mánuði. Sama gildir um karlmann, sem býr samvistum við konu án þess að vera kvæntur henni. Réttur þessara aðila til dánarbóta vikur þó fyrir rétti eiginkonu og eiginmanns, sem aðili kann að hafa á framfæri sínu.

Um fósturbörn og fósturforeldra gildir sama og um börn og foreldra, sbr. 57. gr., ef sömu skilyrðum er fullnægt. Fósturbörn teljast hér aðeins þau börn, sem hafa verið talin á framfæri fósturforeldris samkvæmt skattaframtali undanfarin 3 ár, enda hafi þau ekki jafnframt verið talin á framfæri annars. Barn telst hafa verið á framfæri föðurins, þótt það fæðist að honum látnum.

Frá dánarbótum, sem greiddar eru vandamönnum, ber að draga þær örorkubætur, er greiddar hafa verið samkvæmt 56. gr. vegna sama slyss. Lífeyrisgreiðslur, sem inntar hafa verið af hendi, koma ekki til frádráttar.

6. Almenn ákvæði um bæturnar.

59. gr.

Í lögum þessum tákna „bætur“ hvers konar greiðslur samkv. II. kafla og „bótaþegi“ hvern þann, er einhverjar bótagreiðslur hlýtur frá Tryggingastofnuninni.

60. gr.

Sækja skal til Tryggingastofnunarinnar um allar bætur. Umsóknir séu ritaðar á sérstök eyðublöð, er hún lætur í té. Skulu eyðublöð þessi fást í skrifstofum stofnunarinnar, hjá umboðsmönnum hennar og annars staðar eftir því, sem hentugt þykir.

Umsækjendum er skylt að svara öllum spurningum og gefa allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til þess að hægt sé að úrskurða bætur.

61. gr.

Allar umsóknir skal afgreiða svo fljótt sem kostur er á, og skulu bætur reiknaðar frá fyrsta degi þess mánaðar, sem Tryggingastofnunin eða umboðsmaður hennar fær umsóknina, eða frá þeim degi, sem umsækjandinn hefði uppfyllt skilyrðin til bótanna.

Heimilt er Tryggingastofnuninni að veita undanþágu frá ákvæðum 1. mgr., ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, svo sem ef umsækjandi býr fjarri skrifstofum hennar, umboðsmönnum eða póstafræðslustöð.

62. gr.

Þegar að höndum ber slys, sem ætla má bótaskyldt samkvæmt lögum þessum, skal atvinnurekandi senda tafarlaust tilkynningu um slysið í því formi, sem Tryggingastofnunin skipar fyrir um, til lögreglusjóra eða umboðsmanns hans (í Reykjavík þó til Tryggingastofnunarinnar). Lögreglustjóri sendir tilkynninguna til Tryggingastofnunarinnar ásamt nauðsynlegum upplýsingum. Ef atvik að slysinu eru óljós eða mál ekki nægilega upplýst eða ástæða til að ætla, að slysið hafi orðið af hirðuleysi eða lélegum útbúnaði, svo og ef Tryggingastofnunin óskar þess, skal lögreglustjóri rannsaka málið fyrir rétti.

Heimilt er að taka til greina tilkynningar um slys, þótt dregizt hafi að senda þær, ef sannað er, að tilkynnandi á ekki sök á drættinum.

Ef sá, sem átti að tilkynna slys, hefur vanrækt það, skal það eigi vera því til fyrirstöðu, að sá, sem fyrir slysi varð, eða eftirlátnir vandamenn hans, geti gert kröfu til bóta, ef það er gert áður en ár er liðið, frá því að slysið bar að höndum.

63. gr.

Enginn getur samtímis notið nema einnar tegundar bóta samkv. lögum þessum, nema annað sé sérstaklega ákveðið. Ber hér einnig að taka tillit til atvinnuleysisbóta, ef greiddar eru.

Ef maður á rétt á fleiri en einni tegund bóta, sem ekki geta farið saman, má hann taka hærri eða hæstu bæturnar.

Ef maður, sem nýtur slysabóta samkv. 45.—58. gr., ætti rétt á hærri bótum eftir öðrum ákvæðum II. kafla, skal greiða honum mismuninn til viðbótar.

Ef bótaþegi dvelst í sjúkrahúsi eða annarri hliðstæðri stofnun, þar sem Tryggingastofnunin eða hið opinbera greiða fyrir hann að nokkru eða öllu leyti, er heimilt að lækka eða fella niður bætur, sem ætlaðar hafa verið til framfærslu hans sjálfs.

Tryggingaráð setur reglur um framkvæmd ákvæða næstu mgr. hér á undan, og séu þær endurskoðaðar eigi sjaldnar en einu sinni á ári.

64. gr.

Fastir starfsmenn skulu aldrei missa neins í af launum sínum, í hverju sem þau eru greidd, fyrstu fjórtán dagana eftir að þeir forfallast frá vinnu sökum sjúkdóma eða slysa, en njóta skulu þeir kaupgreiðslu um lengri tíma, ef svo er mælt fyrir í sérstökum lögum, samningum eða slíkt leiðir af venju í þeirri starfsgrein.

65. gr.

Tryggingastofnunin úrskurðar bætur til ákveðins tíma og aldrei lengur en til eins árs í senn. Skal því endurnýja allar umsóknir um bætur a. m. k. árlega, og at- hugar Tryggingastofnunin bótaréttinn á ný við hverja endurveitingu. Ef hagur bótaþega breytist á því tímabili, sem bætur eru veittar fyrir, getur Tryggingastofnunin hvenær sem er endurskoðað bótagreiðslurnar og samræmt þær þeim breytingum, sem orðið hafa.

66. gr.

Bætur skulu greiddar bótaþegum sjálfum eða fjárráðamönnum þeirra. Barna- lífeyri skal þó greiða foreldrum eða forráðamönnum barna.

Ef bótaþegi getur ekki sjálfur sótt bæturnar sökum elli eða sjúkleika eða býr langt frá greiðslustað, greiðir Tryggingastofnunin öðrum bæturnar, enda hafi þeir skýrt og ótvírætt umboð bótaþega til þess að veita bótunum viðtöku.

67. gr.

Bætur skal greiða mánaðarlega eftir á. Þó má greiða sjúkrabætur og dagpen- inga fyrir styttri tíma. Enn fremur má greiða bætur eftir á fyrir lengri tíma en einn mánuð, þar sem samgöngur eru erfiðar.

Úrskurðaðar bætur falla niður, ef þær eru ekki sóttar innan 12 mánaða, en hægt er að endurnýja réttinn til bótanna, ef færðar eru sönnur á, að lögleg forföll hafi hamlað því, að bætur væru sóttar á réttum tíma.

68. gr.

Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkv. lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt.

69. gr.

Ef bótaþegi flyzt til útlanda eða dvelst erlendis, falla bætur til hans niður, unz hann kemur aftur til landsins, en sótt getur hann þá um bætur á ný. Heimilt er þó að greiða ellilífeyri til manna, er dveljast í útlöndum í allt að 12 mánuði, og örorkulífeyri til manna, er fara utan til þess að fá lækningu, sem þeir eiga ekki kost á hér á landi, þó ekki lengur en hæfilegt verður að teljast í þessu skyni.

70. gr.

Nú hafa bótaþega verið greiddar hærri bætur en vera bar samkvæmt lögum þessum, og á þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur honum eftir almennum reglum, eða hún getur dregið upphæðina frá bótum, sem bótaþegi síðar kynni að öðlast rétt til.

Ef greiðsla samkv. 1. mgr. stafar af sviksamlegu atferli bótaþega, getur Tryggingastofnunin látið hann endurgreiða allt að tvöfaldri þeirri fjárhæð, sem ofgreidd var. Hefur þetta engin áhrif á þá refsingu, sem bótaþegi að öðru leyti kann að hafa bakað sér.

71. gr.

Ef umsækjandi á bótakröfu á hendur manni eða stofnun, skal hann, ef Tryggingastofnunin óskar þess, framselja henni rétt sinn til bótanna.

Nú greiðast hærri skaðabætur en framlögðum tryggingabótum nemur, og skal þá bótaþegi fá mismuninn, og jafnan skal hann fá bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta.

72. gr.

Ef bótaþegi er dæmdur til fangelsisvistar eða á annan hátt úrskurðaður til dvalar á einhverri stofnun, skulu falla niður allar bætur til hans, meðan hann dvelur þar.

Tryggingastofnunin getur þó ákveðið að greiða bæturnar eða hluta af þeim konu hans og börnum eða einhverjum þriðja aðila, sem sér um, að bæturnar komi þeim að sem mestu gagni.

73. gr.

Þegar bótaþegi andast, skulu bætur falla niður frá næstu mánaðamótum eftir andlát hans, ef um mánaðarlegar greiðslur bóta er að ræða, ella frá dánardegi. Ógreiddar bætur renna til dánarbús hins látna.

III. KAFLI

Heilsugæzla.

74. gr.

Tryggingastofnunin skal vinna að því í samráði og samvinnu við heilbrigðisstjórnina, að látin verði í té skipuleg heilsugæzla, er nái sem bezt til allra landsmanna.

Heilsugæzla merkir í lögum þessum bæði heilsuvernd og sjúkrahjálp.

75. gr.

Heilsugæzlu á vegum trygginganna annast heilsuverndarstöðvar, sjúkrahús og lækningastöðvar, sem til þess eru viðurkennd af heilbrigðisstjórninni.

Þar, sem ekki eru heilsuverndar- eða lækningastöðvar, annast héraðslæknar störf þeirra, hver í sínu umdæmi, með aðstoð annarra opinberra heilbrigðisstarfsmanna.

76. gr.

Heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 75. gr. skulu vera í öllum kaupstöðum og annars staðar þar, sem heilbrigðisstjórnin ákveður með ráði Tryggingastofnunarinnar. Skulu þær settar á stofn og reknar af hlutaðeigandi sveitarfélagi eða sveitarfélögum, ef fleiri en eitt sveitarfélag eru um stöð.

Tryggingastofnuninni er heimilt að setja á stofn og reka stofnanir, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlu fyrir allt landið, svo sem vinnulækningar, enda fallist heilbrigðisstjórnin á tilhögun þessarar starfsemi.

77. gr.

Um framlög ríkisins til að koma upp heilsuverndar- og lækningastöðvum samkvæmt lögum þessum gilda sömu reglur og um framlög þess til að reisa sjúkrahús.

78. gr.

Í hverju sveitarfélagi, þar sem reknar eru stofnanir þær, sem um getur í 76. gr., skal starfa heilsugæzlunefnd, sem annast stjórn og rekstur þeirra svo og rekstur sjúkrahúsa, sem sveitarfélögin eiga.

Ráðherra skipar formann heilsugæzlunefndar og varaformann eftir tillögum tryggingaráðs, en sveitarstjórn kýs til viðbótar 2 eða 4 menn í stjórn og jafn-marga til vara, eftir því sem sveitarstjórn ákveður. Skal kosning þeirra jafnan fara fram eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar.

Nú standa fleiri sveitarfélög en eitt að stofnunum þeim, er að framan greinir, og getur þá tryggingaráð ákveðið, að hlutaðeigandi sveitarfélög kjósi sameiginlega stjórnir þeirra.

Ef saman falla tryggingaumdæmi, sbr. 10. gr., og svæði þau, er umræddar stofnanir ná yfir, má tryggingaráð ákveða, að heilsugæzlunefnd skuli fara með störf trygginganefndar, sbr. 3. mgr. 10. gr.

79. gr.

Hlutverk sjúkrahúsa er að veita sjúklingum, er þarfnast sjúkrahúsvistar, nauðsynlega umönnun, hjúkrun og læknishjálp.

Hlutverk heilsuverndarstöðva er að rækja hvers konar heilsuverndarstarfsemi, og telst þar til mæðravernd, barna- og unglingavernd, þar með talið skólaeftirlit og eftirlit með íþróttaiðkunum, berklavarnir, holdsveiki- og sullaveikivarnir, varnir gegn kynsjúkdómum, almennar farsóttavarnir og andleg heilsuvernd. Enn fremur heilbrigðiseftirlit með vinnustöðvum, aðstoð við almennar slysavarnir, hibyðlaeftirlit, matvælaeftirlit og manneldisrannsóknir.

Hlutverk lækningastöðva er að veita, hver í sínu umdæmi, almenna og sérfræðilega læknishjálp sjúklingum utan sjúkrahúsa, þar með taldar tannlækningar, svo og nuddlækningar og fæðingarhjálp. Enn fremur að annast rannsóknir, er miði að sem fullkomnastri sjúkdómsgreiningu. Lækningastöðvar sjá einnig um nauðsynlega hjúkrun sjúklinga í heimahúsum, að svo miklu leyti sem Tryggingastofnunin ákveður að láta hana í té, sbr. 92. gr.

80. gr.

Sjúkrahús, þar með talin einkasjúkrahús, heilsuverndarstöðvar og lækningastöðvar skulu háð eftirliti heilbrigðisstjórnarinnar, er setur með reglugerð ákvæði um þá lágmarkspjónustu, er slíkar stofnanir skuli láta í té á hverjum stað, og

önnur skilyrði fyrir því, að þær hljóti viðurkenningu, en fylgist síðan með, að öllum slíkum ákvæðum sé fylgt, og metur að öðru leyti gæði þjónustunnar á hverjum stað, sbr. 86. gr.

81. gr.

Heilbrigðisstjórnin getur ákveðið, að ein og sama stofnun ræki hlutverk sjúkrahúss, heilsuverndar- og lækningastöðvar, þar sem skilyrði eða staðhættir mæla með því.

82. gr.

Ríkissjóður greiðir laun allra fastra lækna heilsuverndarstöðva, lækningastöðva og opinberra sjúkrahúsa, svo og héraðslækna og sérfróðra lækna, sem falin eru sérstök störf í þágu heilsugæzlustarfseminnar eða yfirumsjón með einstökum greinum hennar.

Nú telur tryggingaráð (heilsugæzludeild), að nauðsynlegt sé, að fleiri lækna en héraðslæknir einn starfi í læknishéraði, þar sem eigi er rekin heilsuverndarstöð eða lækningastöð eða slíkar stöðvar geta eigi séð fyrir læknishjálpi í héraðinu, svo að fullnægjandi teljist að dómi heilbrigðisstjórnar, og skal þá greiða laun aukalæknis eða aukalækna úr ríkissjóði.

Laun lækna, er veita læknishjálpi utan sjúkrahúsa, skulu yfirleitt miðuð við það, að þeim sé heimilt að taka gjald af sjúklingum samkvæmt gjaldskrá, sbr. 85. gr.

Ákvæði 2. mgr. þessarar greinar gilda eigi lengur en til ársloka 1951 hvað snertir þau tryggingaumdæmi, þar sem skylt er að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 76. gr.

83. gr.

Ráðherra skipar þá lækna, er um ræðir í 82. gr., og ákveður fjölda þeirra á hverjum stað með ráði tryggingaráðs (heilsugæzludeildar). Eigi má þó fjölga föstum læknum meira en svo, að 1500 íbúar komi að meðaltali á hvern almennan lækni, er starfar að lækningum utan sjúkrahúsa, nema sérstaklega standi á.

84. gr.

Tryggingastofnunin greiði kostnað við dvöl hinna tryggðu eftir læknisráði á viðurkenndum sjúkrahúsum, heilsuhælum og fæðingarstofnunum, þar með talin læknishjálpi, lyf og umbúðir. Greiðir hún slíkan kostnað að fullu og eins lengi og þörf krefur, enda sé nauðsyn sjúkrahúsvistar viðurkennd af tryggingayfirlækni eða öðrum trúnaðarlæknum í umboði hans.

Heimilt er Tryggingastofnuninni, ef sérstaklega stendur á, að greiða kostnað við dvöl á viðurkenndum hjúkrunarheimilum eftir reglum, sem heilbrigðisstjórnin setur.

85. gr.

Þeir, sem tryggðir eru samkvæmt lögum þessum, eiga rétt á að fá læknishjálpi utan sjúkrahúsa hjá læknum, er starfa í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sbr. 82. gr., gegn greiðslu eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur. Gjaldskrá þessi skal miðuð við það, að hún að meðaltali svari til $\frac{1}{4}$ af hæfilegri greiðslu.

Þegar svo stendur á, að fastir lækna, héraðslæknar og aukalæknar skv. 84. gr. eru eigi nægilega margir til þess að sjá fyrir fullnægjandi læknishjálpi í læknishéraði, getur Tryggingastofnunin til bráðabirgða samið við einstaka lækna eða félagsskap þeirra um að sjá hinum tryggðu fyrir læknishjálpi.

Ef slíkir samningar takast ekki, getur Tryggingastofnunin ákveðið að greiða hinum tryggðu upp í kostnað við læknishjálpi $\frac{3}{4}$ hluta miðað við gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur, eða sem samsvarar þrefaldri gjaldskrá fastra lækna.

Tryggingastofnunin getur ákveðið að greiða kostnað við tannlækningar eingöngu vegna þeirra, sem eru innan 18 ára aldurs.

Tryggingastofnunin greiðir ekki læknishjálp umfram beina heilsufarslega nauðsyn, svo sem tannfyllingar með gulli, fegrunaraðgerðir og annað tilsvarendi, og skal í reglugerð setja ákvæði til að girða fyrir það.

Þegar í hlut eiga þeir, er njóta elli- og örorkulífeyris samkvæmt 13.—19. gr., börn þeirra, munaðarleysingjar eða þeir, sem njóta slysabóta, sbr. 49.—58. gr., skal Tryggingastofnunin greiða fyrir þá læknishjálp, er þeim bæri að greiða samkvæmt gjaldskránni.

86. gr.

Tryggingastofnunin semur við sjúkrahús og aðrar slíkar stofnanir og heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 75. gr., um að annast lækninga- og heilsuverndarstarfsemi samkvæmt þessum kafla.

Ef ekki takast samningar, úrskurðar heilbrigðisstjórnin greiðslurnar, og skal þá miða við, að stofnanirnar fái greiddan eðlilegan kostnað vegna þeirrar þjónustu, er þær láta í té, að undangengnu mati samkvæmt 80. gr.

Það skal tekið fram í samningi samkvæmt 1. mgr. eða ákveðið í úrskurði samkvæmt 2. mgr., að ágóða af rekstri þeirra stofnana, er þar getur, skuli varið til að bæta og fullkomna þá þjónustu, er þær láta í té. Skal Tryggingastofnuninni heimill aðgangur að bókhaldi þeirra til að tryggja framkvæmd þessa ákvæðis.

87. gr.

Tryggingastofnunin skal greiða að fullu þau lyf, sem sjúklingum er lífsnauðsyn eða brýn nauðsyn að nota að staðaldri að dómi læknis, enda sé sannað með læknisvottorði og rannsókn, er tryggingayfirlæknir metur gilda, að um slíka nauðsyn sé að ræða. Önnur nauðsynleg lyf og umbúðir skulu greidd að hálfu. Tryggingastofnunin greiðir þó aðeins lyf og umbúðir, sem ávísað er með lyfseðli af lækni, sem hlotið hefur ótakmarkað lækningaleyfi, eða af staðgöngumanni hans.

Tryggingastofnunin lætur gera skrá um þá lyfjaflokka, sem um getur í 1. mgr., og skal hún staðfest af heilbrigðisstjórninni. Skrá þessi skal endurskoðuð eftir þörfum, þó eigi sjaldnar en annað hvert ár.

88. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgenskyggingu og töku röntgenmynda, enda séu slíkar rannsóknir framkvæmdar að fyrirlagi læknis og af læknum eða stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin samþykkir. Enn fremur skal greiða að fullu lyf þau og efni, sem nauðsynleg eru til slíkra rannsókna.

Um greiðslur þessar fer eftir samningum. Ef samningar hafa ekki tekizt, skal endurgreitt eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur.

89. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgen- og radiumlækningar í viðeigandi tilfellum. Þó greiðist kostnaður við slíkar lækningar aðeins, ef þær eru framkvæmdar á stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin hefur viðurkennt í þessu skyni.

90. gr.

Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við vefjarannsóknir og líffræðilegar rannsóknir, sem nauðsynlegt er, að gerðar séu á sérstökum stofnunum, enda séu þær rannsóknir gerðar að fyrirlagi læknis.

Um greiðslur þessar fer eftir samningum, en takist samningar ekki, skal endurgreiða sjúklingum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur.

Tryggingaráð ákveður, hvaða rannsóknir hér komi til greina.

91. gr.

Tryggingastofnunin greiðir ljósmæðrahjálp í heimahúsum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur.

92. gr.

Tryggingastofnuninni er heimilt að láta í té hjúkrun eða aðstoð í heimahúsum, er nauðsyn krefur að dómi læknis. Slík aðstoð skal þó aðeins látin í té, er alveg sérstaklega stendur á, og þá eftir nánari reglum, er tryggingaráð setur.

93. gr.

Tryggingastofnuninni er heimilt að greiða styrki upp í kostnað við sjúkrahjálperlendis í sérstökum tilfellum. Slíkir styrkir skulu þó eigi greiddir nema sjúklingurinn veikist erlendis eða sé haldinn sjúkdómi, sem gildar ástæður mæla með að dómi tryggingayfirlæknis, að bót fáiast ráðin á erlendis, en ekki hér á landi.

94. gr.

Stofna skal læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóði, einn fyrir hvert sveitarfélag eða hluta úr sveitarfélagi innan tryggingaumdæmis, þar sem aðstaða til læknisvitjana og sjúkraflutninga er svo erfið, að þess sé þörf að dómi tryggingaráðs.

Trygginganefnd umdæmisins stjórnar sjóðum þessum og veitir fé úr þeim og sendir Tryggingastofnuninni ársreikninga þeirra.

Sjóðir þessir myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði, sem nemur 125000 krónum fyrir alla sjóðina samanlagt. Skiptist þessi heildarupphæð fyrst milli hinna einstöku tryggingaumdæma eftir tillögum landlæknis, og skal við þá skiptingu höfð hliðsjón af allri aðstöðu til læknisvitjana og sjúkraflutninga og enn fremur af fólksfjölda umdæmanna. Þegar hluti hvers tryggingaumdæmis hefur verið ákveðinn, skiptist hann milli hinna einstöku sjóða innan umdæmisins, og skal tryggingaráð við þá skiptingu fara eftir sömu reglum og segir í næsta málslið hér á undan og leita tillagna trygginganefndar umdæmisins um hana.

95. gr.

Auk sjóða þeirra, sem um getur í 94. gr., skal stofna sjóð, sem sé sameiginlegur fyrir allt landið, og skal hlutverk hans vera sem hér segir:

- a. Að taka þátt í að jafna halla, sem verða kann á einstökum læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðum, sbr. 96. gr., og
- b. að veita endurgreiðslur skv. 97. gr. einstaklingum, sem verða fyrir tilfinnulegum kostnaði vegna læknisvitjana eða sjúkraflutninga, en eiga ekki rétt til endurgreiðslu úr neinum læknisvitjana- að sjúkraflutningasjóði.

Sjóður sá, sem um getur í þessari grein, myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði að upphæð 75000 kr., og er honum stjórnað af Tryggingastofnuninni. Aldrei má verja meira en $\frac{2}{3}$ af sjóðnum til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflið a, og aldrei meira en $\frac{1}{3}$ til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflið b.

96. gr.

Fé þeirra sjóða, sem um getur í 94. gr., skal varið til að endurgreiða 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við ferðir lækna til sjúklinga, að undanskildum fyrstu 10 km, og 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við flutning sjúklinga í sjúkrahús. Endurgreiðslur þessar eru miðaðar við það, að þess læknis hafi verið vitjað, sem er héraðslæknir á þeim stað, þar sem sjúklingurinn er búsettur, eða þess læknis í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sem hægast og ódýrast hefði verið að vitja með tilliti til samgangna á hverjum stað. Á sama hátt eru endurgreiðslur vegna sjúkraflutnings miðaðar við, að flutningurinn sé til þess sjúkrahúss, sem stytzt er eða ódýrast að komast til, enda komi vist í því sjúkrahúsi sjúklingnum að fullum notum með tilliti til sjúkdóms hans að dómi læknis.

Ef endurgreiðslur eins árs samkv. 1. mgr. nema svo miklu, að sjóðurinn hrökkvi eigi til, skal hlutaðeigandi sveitarfélag greiða hallann, en fær þá hluta af þeirri upphæð endurgreiddan úr sjóði þeim, sem um getur í 95. gr. staflið a, eftir því sem sá sjóður hrekkur til, en þó aldrei yfir 50%.

97. gr.

Nú verður maður fyrir tilfinnanlegum kostnaði vegna læknavitjana eða sjúkraflutninga, en á ekki rétt til greiðslu úr sjóði, sbr. 94. gr., og er Tryggingastofnuninni þá heimilt að greiða þann kostnað að nokkru eða öllu leyti eftir umsókn hans, sbr. b-lið 95. gr.

IV. KAFLI

Fjárhagsákvæði.

1. Tryggingasjóðurinn.

98. gr.

Öll útgjöld almannatrygginganna samkvæmt lögum þessum skal greiða úr einum allsherjar tryggingasjóði, sem Tryggingastofnunin stjórnar.

99. gr.

Í vörzlu Tryggingastofnunarinnar eru eftirtaldir sjóðir:

1. Lífeyrissjóður Íslands, sbr. 46. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar. Ríkissjóður endurgreiðir tryggingasjóðnum á 10 árum upphæðir þær, sem Lífeyrissjóður Íslands hefur lagt út til ellilauna og örorkubóta samkvæmt 78. gr. l. nr. 74 31. des. 1937, sbr. einnig 79. gr. sömu laga.
2. Sjóður slysatryggingadeildar Tryggingastofnunar ríkisins, sbr. I. og II. kafla laga nr. 104 30. des. 1943, um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.
3. Ellistyrktarsjóðir þeir, sem um getur í 76. gr. laga nr. 74 31. des. 1937.
4. Sjóðir sjúkrasamlaga þeirra, sem stofnuð hafa verið samkvæmt lögum um alþýðutryggingar.
5. Verðlækkunarskattshluti samkvæmt lögum nr. 42 14. apríl 1943.

100. gr.

Um ráðstöfun á sjóðum þeim, sem taldir eru í 1. og 2. tölulið 99. gr., gilda eftirfarandi reglur:

Lífeyrissjóður Íslands og sjóður slysatryggingadeildar skulu sameiginlega vera varasjóðir Tryggingastofnunarinnar, og skulu vextirnir leggjast við hann ár hvert.

Úr varasjóði má til bráðabirgða greiða halla, sem verða kann á tryggingasjóðnum.

Verðlækkunarskattshluti samkvæmt 5. tölul. sömu greinar skal vera áfram í vörzlu Tryggingastofnunarinnar, þar til Alþingi setur lög um atvinnuleysistryggingar.

101. gr.

Um ráðstafanir á sjóðum þeim, sem taldir eru í 3. og 4. tölul. 99. gr., fer sem hér segir:

Ellistyrktarsjóðunum skal varið til að koma upp elliheimilum og stofnunum fyrir öryrkja, sbr. 17. gr.

Tryggingastofnunin skal gera heildartillögur um, hvar elliheimilum og stofnunum fyrir öryrkja skuli komið upp, og sé stefnt að því, að tryggingaumdæmi, eitt eða fleiri, geti verið saman um stofnun þeirra og rekstur. Tillögur þessar skulu lagðar fyrir félagsmálaráðherra til staðfestingar og síðan tilkynntar hlutaðeigandi sveitarfélögum. Að fenginni staðfestingu félagsmálaráðherra skal fara fram atkvæðagreiðsla um, hvort koma skuli upp slíkum stofnunum, ef Tryggingastofnunin eða sveitarstjórnir eins eða fleiri sveitarfélaga óska þess. Atkvæðagreiðslan fer fram á sameiginlegum fundi sveitarstjórna í því umdæmi, er hlut á að máli. Ef meiri hluti er því fylgjandi, að komið verði upp slíkum stofnunum, getur ráðherra ákveðið, að samþykktin sé bindandi fyrir öll sveitarfélög innan umdæmisins eða umdæmanna, ef fleiri eru, og að þau sameiginlega skuli koma á fót slíkri stofnun innan

Þess tíma, er ráðherra ákveður. Jafnframt er þá Tryggingastofnuninni skylt að greiða upphæðir þær, sem standa í ellistyrktarsjóðum hlutaðeigandi sveitarfélaga, upp í stofnkostnaðinn.

Heilsugæzlunefndir eða trygginganefndir, þar sem heilsugæzlunefndir eru ekki, skulu annast um rekstur stofnana þessara á ábyrgð hlutaðeigandi sveitarfélaga.

Sjóðum sjúkrasamlaga skal varið til þess að tryggja sem fullkornasta heilsugæzlustarfsemi í umdæmum samlaganna, og skal afhenda þá hlutaðeigandi heilsugæzlunefndum, þegar upp hefur verið komið og ákveðið að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 76. gr. Skulu sjóðirnir vera varasjóðir stofnananna, og er heilsugæzlunefndum heimilt með samþykki Tryggingastofnunarinnar að veita úr þeim lán til hlutaðeigandi sveitarfélaga til þess að koma stofnununum á fót.

Nú hafa verið fleiri en eitt sjúkrasamlag á svæði, sem verður tryggingaumdæmi, eða ekki verið nein samlög í nokkrum hluta umdæmisins, og skal þá leita samkomulags við hlutaðeigandi sveitarfélög um, að þau leggi fram hlutfallslegt fé til stofnananna miðað við íbúatölu. Ef ekki næst samkomulag um slík framlög, getur ráðherra sett, að fengnum tillögum tryggingaráðs, reglur, sem tryggja, að íbúar þeirra svæða, er komið hafa upp sjóðunum, njóti betri kjara hjá stofnununum, eftir því sem hæfilegt þykir með hliðsjón af þeim mismun, sem er á stofnframlagi þessara aðila.

Tryggingastofnunin ávaxtar fé sjóðanna, unz þeim hefur verið ráðstafað á þann hátt, er hér greinir, og skulu vextir lagðir við höfuðstól.

Félagsmálaráðherra setur að öðru leyti reglur um greiðslur úr tryggingasjóðnum skv. þessari grein til stofnana þeirra, er að framan greinir, að fengnum tillögum tryggingaráðs.

102. gr.

Þessar eru tekjur tryggingasjóðs:

1. Iðgjöld hinna tryggðu, sbr. 105.—111. gr.
2. Iðgjöld atvinnurekenda, sbr. 112. gr.
3. Sérstök áhættuiðgjöld atvinnurekenda vegna slysabóta, sbr. 113. gr.
4. Framlög sveitarfélaga til trygginganna, sbr. 114.—115. gr.
5. Framlag ríkissjóðs til trygginganna, sbr. 116. gr.
6. Sektir, sem greiddar eru fyrir brot á ákvæðum laga þessara, sbr. 139. gr.
7. Aðrar tekjur, svo sem endurgreiðslur og annað, sem sjóðnum kann að áskotnast.

103. gr.

Fé tryggingarsjóðs skal jafnan vera handbært, svo að hægt sé að inna af hendi á réttum tíma lögboðnar greiðslur úr honum.

Forstjóra ber að láta tryggingarráði í té yfirlit um hag sjóðsins að liðnum hverjum ársfjórðungi og áætlun um skuldbindingar þær, er á honum hvíla á næsta ársfjórðungi.

104. gr.

Heimilt er að veita sveitarfélögum byggingarlán úr varasjóði sem hér segir:

- a) Til að koma upp elliheimilum og öryrkjastofnunum, sbr. 101. gr., þó ekki yfir 40% af þeim hluta varasjóðsins, sem myndaður er úr Lífeyrissjóði Íslands.
- b) Til að koma upp á sama hátt lækningastöðvum, heilsuverndarstöðvum og öðrum hliðstæðum stofnunum, er starfa í sambandi við tryggingarnar.

Lán samkvæmt a- og b-lið skulu veitt gegn ríkisábyrgð, öruggu fasteignaveði eða annarri fullnægjandi tryggingu eftir ákvörðun tryggingaráðs, og má heildarupphæð þeirra aldrei fara fram úr helmingi varasjóðsins.

Enn fremur er heimilt að verja fé úr varasjóði til að reisa skrifstofubyggingar fyrir Tryggingastofnunina og til að koma á fót stofnunum, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlunnar eða forsjá gamalmenna, að svo miklu leyti sem ekki er nauðsynlegt að hafa fé varasjóðs handbært vegna útgjalda Tryggingastofnunarinnar.

2. Iðgjöld hinna tryggðu.

105. gr.

Allir islenskir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, 16 til 67 ára, skulu greiða iðgjöld til almannatrygginganna, nema þeir séu sérstaklega undanþegnir í lögum þessum. Iðgjöld giftrar konu telst með iðgjaldi eiginmanns hennar, enda sé hann gjaldskyldur, ella greiði hún sem ógift væri.

106. gr.

Ákveða skal með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum tryggingaráðs, á hvern hátt islenskir ríkisborgarar, sem dveljast erlendis, geti haldið réttindum sínum og hve há iðgjöld þeir skuli greiða, sbr. og 137. gr.

107. gr.

Iðgjöld skulu vera sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 180.00 á ári
Ókvæntir karlar	— 144.00 — —
Ógiftar konur	— 108.00 — —

Á 2. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 138.00 á ári
Ókvæntir karlar	— 108.00 — —
Ógiftar konur	— 84.00 — —

108. gr.

Meistarar í iðnaði og stofnanir, er veita verklega kennslu, skulu greiða iðgjöld fyrir nema sína, og er óheimilt að draga iðgjöldin frá kaupum þeirra.

109. gr.

Nú sækir maður til sveitarstjórnar um, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöld hans, sakir þess að hann sé ekki fær um það af eigin rammleik, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um umsóknina með tilliti til ástæðna hlúaðeiganda. Þó á iðgjaldsgreiðandi jafnan rétt á því, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöldin, ef tekjur hans og eignir eru svo rýrar, að honum beri ekki að greiða tekjuskatt né eignarskatt það ár, og má aldrei krefja hann um hærri hluta iðgjaldsins en svo, að nemi helmingi skattskyldra tekna hans unz fullu iðgjaldi er náð. Greiðir sveitarsjóður það, sem á vantar fullt iðgjald. Slikar iðgjaldagreiðslur úr sveitarsjóði teljast ekki framfærslustyrkur.

Ákvæði 1. málsgreinar taka aðeins til launþega og einyrkja.

Sveitarstjórn tilkynnir innheimtumanni, sbr. 117. gr., fyrir hverja sveitarsjóður greiðir iðgjöld og að hve miklu leyti samkvæmt þessari grein.

Sveitarfélagi ber þó eigi að greiða iðgjöld samkvæmt þessari grein, ef hlutaðeigandi hefur notið bóta samkvæmt II. kafla laga þessara 2 mánuði eða lengur eða dvalizt í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað trygginganna jafnlangan tíma á skattárinu. Í þessu sambandi telst þó eigi bótaþegi sá, sem aðeins nýtur fjölskyldubóta samkvæmt 30. gr.

110. gr.

Auk þess, sem segir um iðgjaldaundanþágu í 109. gr., getur tryggingaráð samkvæmt einróma ákvörðun veitt iðgjaldaundanþágu til ákveðins tíma, ef hagur umsækjanda er svo hágborinn, að honum sé um megn að greiða iðgjöld sín án þess að þurfa að leita opinberrar aðstoðar eða þola skort.

111. gr.

Iðgjöld, sem veitt er undanþága fyrir samkvæmt 109. og 110. gr., teljast ekki vangreidd iðgjöld, sbr. 133. gr.

3. Iðgjaldagreiðslur atvinnurekenda.

112. gr.

Hver sá, er hefur í þjónustu sinni launþega einn eða fleiri, sem rétt eiga til slysabóta, sbr. 45.—58. gr., skal greiða iðgjald, að fjárhæð sem samsvarar kr. 1.50 fyrir hverja vinnuviku, sem unnin er í þjónustu hans. Með reglugerð skal kveða sérstaklega á um, hversu meta skuli til vinnuvikna störf barna og fósturbarna yfir 16 ára aldur, sem dvelja hjá foreldrum og taka ekkert eða aðeins óverulegt kaup umfram fæði og dvalarkostnað.

113. gr.

Auk iðgjalds samkvæmt 112. gr. skulu allir þeir, sem gjaldskyldir eru samkvæmt henni, einnig greiða sérstakt áhættuiðgjald til þess að standast útgjöld vegna slysabóta, sbr. 45.—58. gr., og kostnað vegna nauðsynlegrar sjúkrahjálpar umfram þá, sem látin er í té samkvæmt III. kafla laga þessara.

Upphæð áhættuiðgjalda ber að miða við slysaáttuna. Skal skipta störfum og starfsgreinum í áhættuflokka og ákveða sérstök iðgjöld fyrir hvern flokk. Starfstíminn er talinn í vikum, og telst vikan eining við iðgjaldaákvörðunina. Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 klukkustundir í viku. Skal við ákvörðun iðgjaldanna miða við, að þau hrökkvi fyrir þeim bótum og kostnaði, sem Tryggingastofnuninni ber að greiða vegna slysa. Ef erfitt er að skipa starfsemi í áhættuflokka samkvæmt framansögðu, getur Tryggingastofnunin þó ákveðið meðaliðgjald fyrir allt fyrirtækið.

Um skiptingu í áhættuflokka og iðgjöld fyrir hvern flokk skal ákveðið með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.

4. Framlög sveitarfélaga.

114. gr.

Öll sveitarfélög á landinu skulu greiða til tryggingasjóðs samtals 5 millj. kr. á ári. Greiðslur sveitarfélaga samkvæmt 109. gr. teljast ekki í framlagi þessu, ekki heldur framlag þeirra til læknisvitjunarsjóðs, sbr. 94. gr.

Framlagi þessu skal skipta niður á tryggingaumdæmi þau, sem ákveðin verða samkvæmt 10. gr., á eftirfarandi hátt:

1. Tveimur fimmtu hlutum framlagsins skal skipta niður í beinu hlutfalli við samanlögð útgjöld Tryggingastofnunarinnar í hverju tryggingaumdæmi fyrir sig.
2. Tveimur fimmtu hlutum í hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í umdæminu samkvæmt síðasta skattaframtali.
3. Einum fimmta hluta í hlutfalli við tölu íbúa á aldrinum 16—67 ára í umdæminu. Innan hvers tryggingaumdæmis skiptist framlagið á milli þeirra sveitarfélaga, sem eru á svæðinu, ef fleiri eru en eitt, eftir þessum reglum:
  1. Einn þriðji skiptist í beinu hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í sveitarfélaginu árið áður.
  2. Einn þriðji í hlutfalli við fasteignamat allra eigna í sveitarfélaginu.
  3. Einn þriðji skiptist í hlutfalli við fjölda íbúa á aldrinum 16—67 ára í sveitarfélaginu.

Ef sveitarfélagi hefur verið skipt á milli fleiri en eins tryggingaumdæmis, greiðir það framlag eftir reglum hvers umdæmis fyrir sig.

115. gr.

Framlög sveitarfélaga skal greiða ársfjórðungslega. Tryggingastofnunin áætlar framlag hvers sveitarfélags í ársbyrjun, og eru gjalddagar síðasta dag hvers ársfjórðungs, en lokaskil skulu gerð, þegar hlutur hvers sveitarfélags hefur verið endanlega ákveðinn samkvæmt 114. gr.

Ríkissjóður ábyrgist framlag sveitarfélaganna. Ef verulegur dráttur verður á greiðslu framlags, snýr Tryggingastofnunin sér til eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, en hann gerir ráðstafanir til þess að koma greiðslunum í lag.

Nú dregst greiðsla framlags af hálfu sveitarfélags 3 mánuði eða lengur fram yfir gjalddaga, og skal þá greiða dráttarvexti $\frac{1}{2}$ af hundraði á mánuði frá gjalddaga til greiðsludags.

5. Framlag ríkissjóðs.

116. gr.

Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta og kostnaðar of heilsugæzlu samkvæmt lögum þessum og leggur fram til tryggingasjóðs það, sem á vantar, að aðrar tekjur hans nægi til þess að inna af höndum árlegar greiðslur. Skal taka í hver fjárlög áætlunarupphæð í þessu skyni eftir áætlun tryggingaráðs, allt að 7 millj. kr. að viðbætti verðlagsuppbót.

Ábyrgð ríkissjóðs umfram hámark hins árlega framlags samkvæmt 1. málsg. tekur þó eigi til hærri fjárhæðar en 75% framlagsins nemur.

Nú verður halli á rekstri tryggingasjóðs og framlag ríkissjóðs fer fram úr hámarki samkvæmt 1. málsg., svo að taka þarf til þriðjungs eða meira af ábyrgðarupphæðinni samkvæmt 2. málsg., og getur þá ríkisstjórnin, ef hallinn stafar af ástæðum, sem ætla má að verði varanlegur, lagt fyrir tryggingaráð að hækka iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. um allt að 10% og lækka tekjumark það, er lífeyrisfrádráttur samkvæmt 1. bráðabirgðaákvæði miðast við, um allt að 50% til þess að jafna hallann. Fáist hallinn ekki jafnaður á þann hátt, skal ríkisstjórnin í samráði við tryggingaráð leggja fyrir Alþingi tillögur um endurskoðun laganna.

6. Innheimta iðgjaldanna.

117. gr.

Öll iðgjöld samkvæmt lögum þessum skulu innheimt af þeim innheimtumönnum ríkisins, sem innheimta tekju- og eignarskatt, sbr. þó 121. og 123. gr. Skulu ákvæði laga nr. 6 9. janúar 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, þar á meðal um dráttarvexti, gilda um innheimtu iðgjaldanna, að svo miklu leyti sem við getur átt og ekki er um að ræða í lögum þessum sérákvæði, er lengra gangi.

Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfu vegna barnalífeyris, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans.

118. gr.

Sveitarstjórnir skulu fyrir 1. marz (í Reykjavík fyrir 1. maí) ár hvert gera skrá í tveim eintökum yfir alla þá, sem eru heimilisfastir innan hlutaðeigandi sveitarfélags og í byrjun almanaksársins hafa náð 16 ára aldri, en yngri eru en 67 ára. Skráin skal greina nöfn, heimili, atvinnu, fæðingarár og dag allra þeirra, sem á hana eru færðir, og enn fremur aðrar þær upplýsingar, er varða iðgjaldagreiðslur hlutaðeigenda.

Skráin skal síðan send hlutaðeigandi skattanefnd eða skattstjóra, sem ákveður, hve mikið hverjum gjaldanda ber að greiða í iðgjald. Annað eintak gjaldskrárinnar sendist innheimtumönnum, sbr. 117. gr., hitt eintakið Tryggingastofnuninni.

Afrit af gjaldskrá skal liggja frammi almenningi til sýnis samtímis skattskrá.

Kæra má til yfirskattanefndar og ríkisskattanefndar eftir sömu reglum og gilda um kærur út af tekjuskatti.

119. gr.

Ákveða skal í reglugerð gjalddaga iðgjalda, og má hafa þá mismunandi eftir því sem Tryggingastofnunin telur hentugast á hverjum stað.

120. gr.

Atvinnurekendur skulu að jafnaði halda eftir iðgjöldum launþega, þegar kaup er greitt, sbr. 125. gr., og greiða síðan til innheimtumanna, sbr. 117. gr.

Atvinnurekendur og aðrir, sem ekki starfa í annarra þjónustu, skulu greiða iðgjöld sín með tekju- og eignarskatti, nema aðrir gjalddagar séu ákveðnir með reglugerð.

Innheimtumenn skulu gefa iðgjaldsgreiðendum greinilegar kvittanir fyrir iðgjaldagreiðslum svo og viðurkenningu um iðgjaldaundanþágu.

121. gr.

Til þess að auðvelda innheimtu iðgjalda samkvæmt 105 gr., er fjármálaráðherra heimilt að gefa út tryggingamerki, sem aðeins má nota í þessum tilgangi.

Merki þessi líma atvinnurekendur á skírteini þau, er um ræðir í 127. gr., þegar kaup er greitt. Einnig er þeim sjálfum heimilt að kaupa slík merki og líma á skírteini sín, er þeir síðan sýna innheimtumanni eftir settum reglum.

Merkin skulu jafnan vera til sölu í skrifstofum Tryggingastofnunarinnar, í skrifstofum innheimtumanna, póstafgreiðslustöðvum og annars staðar þar, sem henta þykir, og skal kveða nánar á um meðferð þeirra og sölu í reglugerð, er fjármálaráðherra setur.

122. gr.

Iðgjöld atvinnurekenda samkvæmt 112. gr. skulu á lögð með tekju- og eignarskatti af skattanefnd eða skattstjóra, og sömuleiðis iðgjöld samkvæmt 113. gr., í samræmi við gildandi iðgjaldaskrá og áhættuflokkun á hverjum tíma, og skulu innheimt í einu lagi í heilum krónum. Þó skulu iðgjöld af lögskráðum sjómönnum lögð á og innheimt fyrirfram af lögskráningarstjórum og iðgjöld af öikumönnum bifreiða lögð á af innheimtumönnum bifreiðaskatts og innheimt eftir á fyrir hvert bifreiðaskattsár ásamt bifreiðaskatti og skoðunargjaldi bifreiða.

Framtalsskýrslur skulu þannig úr garði gerðar, að skýrt sé fram tekið, fyrir hversu margar tryggingarvikur atvinnurekanda beri að greiða. Þyki vafi leika á, að framtal tryggingarvikna sé rétt, skal áætla tölu þeirra eftir öðrum upplýsingum, er framtalið sýnir, en séu þær ófullnægjandi eða hafi framtali ekki verið skilað, þá eftir mati skattanefndar eða skattstjóra.

123. gr.

Skattfrjálsir aðilar, er hafa í þjónustu sinni launþega, sem rétt eiga til slysa-bóta samkvæmt 45.—58. gr., skulu senda hlutaðeigandi skattayfirvaldi framtöl um tryggingarvikur á sama hátt og skattskyldir atvinnurekendur.

Innheimtumenn krefja þessa aðila um iðgjöld með sama hætti og atvinnurekendur samkvæmt 122. gr. Þó skal skattanefnd eða skattstjóri tilkynna iðgjöld, sem ríkissjóði eða ríkisstofnunum ber að greiða, beint til Tryggingastofnunarinnar þegar er álagningu tekju- og eignarskatts er lokið, og annast þá Tryggingastofnunin sjálf innheimtuna.

124. gr.

Um innheimtulaun af iðgjöldum samkvæmt lögum þessum fer eftir launalögum.

125. gr.

Fjármálaráðherra setur reglugerð um innheimtu iðgjaldanna. Í reglugerð þessari skal m. a. kveða nánar á um skyldu atvinnurekenda til að halda eftir iðgjöldum starfsmanna sinna, þegar kaup er greitt, svo og um tilkynningarskyldu innheimtumanna til kaupgreiðenda, hliðstætt því, er segir í 29. og 30. gr. laga nr. 66 12. apríl 1945, enda sé heimild 121. gr. hér að framan eigi notuð. Þá skal og fjármálaráðherra setja reglur um reikningsskil innheimtumanna við tryggingasjóð.

V. KAFLI
Ýmis ákvæði.

1. Skráning og réttindaskirteini.

126. gr.

Allir íslenzkir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, skulu skrásettir hjá Tryggingastofnuninni. Þeim, sem eru 16 ára eða eldri, er skylt að koma til skráningar, ef þess er krafizt, og láta Tryggingastofnuninni eða umboðsmönnum hennar í té allar þær upplýsingar, sem nauðsynlegar eru taldar í þessu skyni. Foreldrum eða forráðamönnum barna yngri en 16 ára er skylt að gefa allar upplýsingar, er lúta að skráningu þeirra.

Aðilum þeim, er um ræðir í 1. mgr., er enn fremur skylt að tilkynna Tryggingastofnuninni jafnóðum allar þær breytingar á högum sínum, er máli skipta um bóta- og iðgjaldagreiðslur.

Ef maður vanrækir að koma til skrásetningar eða veita fullnægjandi upplýsingar samkv. 1. og 2. mgr., má beita dagsektum allt að 10 kr., unz skyldunni er fullnægt. Dagsektirnar má Tryggingastofnunin ákveða með ábyrgðarbréfi til hlutaðeiganda.

127. gr.

Gera skal tryggingaskirteini fyrir alla þá, sem skráðir eru samkvæmt 126. gr. Á skirteini þessi skal skrá öll helztu réttindi, er menn njóta samkvæmt lögum þessum, takmarkanir á réttindum vegna vanskila á iðgjöldum, sbr. 132. gr., og undanþágur frá iðgjaldagreiðslum, sbr. 109.—110. gr.

Tryggingaskirteini skulu afgreidd í júnimánuði ár hvert. Um leið og skirteini er afhent, skal hlutaðeigandi leggja fram kvittanir fyrir iðgjaldagreiðslum þeim, er hann hefur innt af hendi á tryggingaárinu, eða önnur fullnægjandi skilríki.

128. gr.

Tryggingaskirteini gilda frá og með 1. júlí það ár, sem afhending fer fram, og til 30. júní næsta ár. Skal ætíð sýna skirteinið, þegar leitað er eftir bótagreiðslum eða sjúkrahjálp. Óheimilt er að veita hlunnindi samkv. lögum þessum, nema skirteini sýni, að hlutaðeigandi eigi rétt til þeirra, sbr. og 132. gr.

2. Vanræksla á iðgjaldagreiðslu.

129. gr.

Nú hefur atvinnurekanda verið gert að skyldu að halda eftir iðgjöldum af kaupum launþega, sbr. 120. og 125. gr., og skulu þá launþegar einskis í missa af réttindum sínum, þótt atvinnurekandi vanræki þessa skyldu. Sama máli gegnir, ef atvinnurekandi vanrækir iðgjaldagreiðslu samkvæmt 112. og 113. gr.

130. gr.

Ef atvinnurekandi hefur látið undir höfuð leggjast að halda eftir eða skila iðgjöldum, sbr. 120. og 125. gr., öðlast Tryggingastofnunin sama rétt á hendur honum sem sveitarstjórn á hendur kaupgreiðanda samkv. 1-lið 29. gr. laga nr. 66 12. apríl 1945. Hafi hann vanrækt að greiða iðgjöld samkvæmt 112. og 113. gr., getur Tryggingastofnunin valið á milli þess að láta hann greiða þreföld hin vangoldnu iðgjöld eða fjárhæð, sem svarar til þeirra bóta, sem greiða hefur þurft vegna hins tryggða eða fjölskyldu hans. Um innheimtu þess fjár fer samkvæmt 117. gr.

131. gr.

Atvinnurekandi, sem vanrækt hefur að draga iðgjöld launþega frá launum hans, getur aldrei krafizt hann eftir á um hærri fjárhæð en hann hefði átt að greiða í iðgjöld, og aldrei eftir lengri tíma en tólf mánuði frá gjalddaga.

132. gr.

Um þá, sem sjálfir eiga að greiða iðgjöld sín, en hafa vanrækt það, gilda eftirfarandi reglur:

- a. Réttur til sjúkrabóta, sbr. 39.—43. gr., og sjúkrahjálpar, sbr. III. kafla, skerðist um sama hundraðshluta og vangreidd iðgjöld á næsta tryggingaári á undan nema af heildariðgjöldum ársins. Gildir þetta einnig fyrir konu hins tryggða og börn hans innan 16 ára aldurs. Réttindaskerðingar þessarar skal getið á tryggingaskírteinum þeim, sem um getur í 127. gr. Nú ber að greiða iðgjöld mánaðarlega, og getur þá Tryggingastofnunin ákveðið, að réttur til sjúkrabóta og sjúkrahjálpar falli niður, ef vanskil verða á iðgjöldum lengur en einn mánuð. Þar, sem ekki er mánaðarleg innheimta, skal og vera heimilt að fella niður réttindi þessi einum mánuði eftir gjalddaga iðgjalda, ef vanskil verða.
- b. Ellilífeyri og örorkulífeyri getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld nema af þeim heildariðgjöldum, er hlutaðeiganda hefur borið að greiða.
- c. Aðrar bætur en þær, sem um ræðir undir staflið a. og b., getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld eru af þeim iðgjöldum, er bar að greiða. Skal Tryggingastofnunin hafa hliðsjón af öllum efnahagsástandum umsækjanda við slíka úrskurði. Er honum skylt að gefa Tryggingastofnuninni allar nauðsynlegar upplýsingar um fjárhag sinn, ef hann sækir um fullar bætur. Aldrei skal þó lækka fæðingarstyrk, sbr. 34. gr., bætur samkv. 35. gr. né slysabætur samkv. II. kafla laganna.

3. Sérstakir lífeyrissjóðir.

133. gr.

Tryggingastofnunin skal veita viðurkenningu sérstökum lífeyrissjóðum, sem stofnaðir hafa verið eða stofnaðir kunna að verða til þess að láta í té elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, enda uppfylli þeir þau skilyrði, sem Tryggingastofnunin setur fyrir slíkri viðurkenningu. Það skal m. a. sett sem skilyrði, að þeir veiti félagsmönnum sínum elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, er ekki sé lægri en tryggður er með lögum þessum. Félagsmenn sérsjóðanna greiði til Tryggingastofnunarinnar iðgjald, er sé helmingur þess iðgjalds, sem ákveðið er í 107. gr. Tryggingaráð getur krafizt þess, að iðgjaldið sé innheimt af sérsjóðunum, svo og að þeir skuldbindi sig til þess að gera Tryggingastofnunina skaðlausa af þeim félagsmönnum, sem hverfa úr sérsjóðunum til almannatrygginganna.

4. Frjálsar tryggingar.

134. gr.

Heimilt er atvinnurekendum og einnig þeim, er starfa sjálfstætt án þess að hafa launþega í þjónustu sinni, að tryggja sér slysabætur samkvæmt ákvæðum II. kafla. Tryggingastofnunin ákveður sérstök iðgjöld fyrir slíkar tryggingar, og miðast þau við, að þeir, sem tryggja sig, eigi rétt á bótageiðslum eftir sömu reglum og launþegar.

Trygging samkvæmt þessari grein er því aðeins heimil, að hún sé til ákveðins tíma og bundin við tiltekin nöfn, og því aðeins gild, að hún hafi verið tilkynnt og iðgjöld greidd fyrir fram. Ef um er að ræða tryggingu við óskyld og misjafnlega áhættusöm störf, sem erfitt er að aðgreina og skipta í sérstaka áhættuflokka, má ákveða meðaltalsiðgjöld fyrir hverja viku tryggingartímabilsins.

135. gr.

Heimilt er Tryggingastofnuninni að taka að sér frjálsar slysatryggingar á einstökum mönnum, og nær það einnig til þeirra, sem tryggðir eru samkvæmt lögum

þessum. Skal þá jafnan gefa út sérstakt váttryggingarskírteini fyrir hvern einstakling. Jafnframt er Tryggingastofnuninni heimilt að taka að sér slysatryggingar farþega í bifreiðum, þar á meðal einkabifreiðum, flugvélum og skipum, þótt hinir tryggðu séu eigi nafngreindir. Trygging samkvæmt þessari grein getur einnig náð til greiðslu sjúkrabóta. Enn fremur getur Tryggingastofnunin, með samþykki ráðherra, tekið að sér persónulegar ábyrgðartryggingar.

Ráðherra ákveður með reglugerð alla nánari tilhögun á tryggingum samkvæmt þessari grein, þar á meðal, að hve miklu leyti skuli endurtryggja þá áhættu, sem Tryggingastofnunin tekur á sig.

5. Önnur ákvæði.

136. gr.

Öll iðgjöld, sem um ræðir í lögum þessum, önnur en fyrir tryggingar samkvæmt 135. gr., koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt.

137. gr.

Heimilt er ráðherra að semja við erlendar tryggingastofnanir um gagnkvæm réttindi íslenskra og erlendra þegna um þau hlunnindi, sem almannatryggingarnar veita.

138. gr.

Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.

139. gr.

Ef maður gefur ranga skýrslu eða reynir á annan hátt að blekkja starfsmenn trygginganna í þeim tilgangi að afla sér eða öðrum bóta samkvæmt lögum þessum, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum. Fara skal með mál út af brotum samkvæmt þessari málsgrein að hætti sakamála.

Óheimilt er að taka við greiðslu fyrir aðstoð við innheimtu bóta, nema tryggingaráð hafi synjað um greiðslu þeirra, og varðar sektum, ef út af er brugðið.

Að öðru leyti varða brot gegn lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim sektum allt að 10000.00 krónum til tryggingasjóðs, og skal fara með þau sem almenn lögreglumál.

140. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1946, og hefjast þá iðgjaldagreiðslur einstaklinga samkvæmt IV. kafla, sbr. 105.—107. gr., og atvinnurekenda samkvæmt 112. gr. Bóta-greiðslur samkv. II. kafla og ákvæði um heilsugæzlu, sbr. III. kafla, koma þó eigi til framkvæmda fyrr en 1. janúar 1947.

Frá 1. janúar 1947 falla úr gildi:

1. L. nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar, IV.—VII. kafli.
2. L. nr. 92 14. maí 1940, um breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar, 16.—20. gr.
3. L. nr. 56 27. júní 1941, um viðauka við og breytingar á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.
4. L. nr. 104 30. des. 1943, um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.
5. L. nr. 105 30. des. 1943, um breyting á lögum nr. 56 27. júní 1941, um viðauka við og breyting á lögum nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar.
6. L. nr. 64 1. des. 1944, um heilsuverndarstöðvar.
7. L. nr. 59 4. júlí 1943, um læknisvitjanasjóði.
8. Framfærslulög, nr. 52 12. febrúar 1940, III. kafli.

Enn fremur þau ákvæði laga nr. 46 27. júní 1921, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, og laga nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og ör-kumla, svo og öll önnur lög eða lagaákvæði, sem í bága fara við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

1. Greiðslur ellilífeyris samkv. 15. gr., örorkulífeyris samkv. 18. gr. og barnalífeyris samkv. 20. gr. eru um næstu 5 ár háðar þeim takmörkunum, sem hér segir:
Fullur elli- og örorkulífeyrir samkv. 15. gr. skal því aðeins greiddur, að aðrar tekjur hlutaðeiganda fari ekki fram úr fullum lífeyri. Séu tekjurnar hærri, lækkar lífeyririnn um helming þess, sem umframtekjurnar nema, og fellur niður, þegar þær ásamt lífeyrinum hafa náð upphæð, sem er jafnhá þreföldum lífeyri.
Heimilt er ríkisstjórninni að ákveða með reglugerð takmörkun á lífeyri barna, sem hafa sjálfstæðar tekjur, barna ekkna og barna örorku- og lífeyrisþega. Þó má ekki takmarka þessar greiðslur meira en svo, að lífeyrir og aðrar tekjur nái hámarksupphæð þeirri, sem næsta málsgrein hér á undan ákveður, að viðbættum fullum barnalífeyri.
Takmörkun þessi skal miðast við síðasta skattaframtal bótaþega. Færi hann gild rök fyrir því, að tekjur hans rýrni verulega á því ári, sem bæturnar eiga að greiðast, skal taka tillit til þess við ákvörðun bótaþega.
2. Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skal greiða verðlagsuppbót á allar bótaupphæðir samkvæmt II. kafla og á framlag Tryggingastofnunarinnar til læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðs samkv. 94. og 95. gr. Enn fremur skulu iðgjöld samkv. 107. og 112. gr. innheimt með álagi samkvæmt meðalvisitölu næsta árs á undan, svo og framlag sveitarfélaga samkv. 114. gr. og ríkissjóðs samkv. 18. gr. Með reglugerð má ákveða, að öll iðgjöld skuli lögð á og innheimt í heilum krónum.
3. Meðan ekki eru sett lög um opinbera aðstoð til öryrkja, sem misst hafa 50—75% starfsorku sinnar, er Tryggingastofnuninni heimilt að verja úr tryggingasjóði allt að 400 þús. kr. auk verðlagsuppbótar á ári til styrktar slíkum mönnum, eftir reglum, er tryggingaráð setur og ráðherra staðfestir.
4. Ákvæði 19. gr. laga nr. 104 30. des. 1943 gilda framvegis að því er varðar stríðs-slysabætur.
5. Það er borgaraleg skylda að veita Tryggingastofnuninni alla nauðsynlega aðstoð stoð við skráningu þá, er fram skal fara samkv. 127. gr. eftir gildistöku þessara laga.
6. Þar, sem saman falla tryggingaumdæmi og umdæmi sjúkrasamlaga, sbr. 28. og 29. gr. laga nr. 104 30. des. 1943, um breytingar á I.—III. kafla laga um alþýðu-tryggingar, skulu stjórnir sjúkrasamlaganna hver í sínu umdæmi annast störf heilsugæzlunefnda samkv. 78. gr. og gegna þeim þar til kosning heilsugæzlunefnda hefur farið fram að afstöðnum næstu sveitarstjórnarkosningum eftir gildistöku laganna.
Þar, sem sjúkrasamlög hafa verið starfandi í öllum sveitarfélögum í tryggingaumdæmi, getur ráðherra ákveðið, að stjórnir þeirra skuli sameiginlega kjósa heilsugæzlunefnd umdæmisins til sama tíma og í 1. málsg. segir, eftir reglum, sem ráðherra setur.
7. Eins fljótt og verða má skal ríkisstjórnin láta fram fara rannsókn á raunverulegum framfærslukostnaði á hæfilega mörgum stöðum á landinu. Að þeirri rannsókn lokinni og eigi síðar en fyrir árslok 1950 skal endurskoða ákvæðin um bótaupphæðir og skiptingu í verðlagssvæði með hliðsjón af niðurstöðum þessarar rannsóknar.
8. Á árinu 1946 skal ríkisstjórnin láta fram fara endurskoðun á framfærslulögum nr. 52 1940, lögum um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 46 1921, lögum um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 78 1936, svo og lögum um tekju- og eignarskatt, nr. 6 1935, sbr. l. nr. 20 1942, og öðrum þeim lögum, sem þörf er á að samræma ákvæðum þessara laga, og leggja árangur endurskoðunarinnar fyrir Alþingi.